

Skandināvijas kalni un Islandes vulkāni

1. Uzraksti attēlā redzamā organisma nosaukumu latviski un latīniski, atbildi uz jautājumiem. (9 p.)

Ziemeļbriedis

Rangifer tarandus

Islandes cetrārija

Cetraria islandica

Polārlapsa

Vulpes lagopus

Vienas ķērpju sugas nosaukumā “paslēpies” attēlā redzamais dzīvnieks. Uzraksti šī ķērpja nosaukumu latviski un latīniski.

Briežu kladīna

Cladonia rangiferina

Ko nozīmē ķērpju sugas latīniskā nosaukuma otrais vārds?

“Islandica” – no Islandes

Ko nozīmē šī dzīvnieka latīniskā nosaukuma otrais vārds?

“Lagopus” – zaķa pēda. Polārlapsai ir matainas ķepas kā zaķim.

Kāpēc šim ķērpim ir dots ar šo dzīvnieku saistīts nosaukums?

Ziemeļbrieži barojas ar

ķērpjiem.

Ir kāda gliemene, kuras latīniskajā nosaukumā ietverts šis vārds. Nosauc tās latvisko un latīnisko nosaukumu.

Islandes gliemene

Arctica islandica

Ir kāda putnu suga, kura latīniskajam nosaukumam ir šāda nozīme. Nosauc tā latvisko un latīnisko nosaukumu.

Baltirbe

Lagopus

2. Atzīmē kartē ledājus un vulkānus, atrodi to nosaukumus. (18 p.)

R E I K J A N E S

Islandes pussala, kur pēdējo reizi notika vulkāna izvirdums (2023.g. jūlijā).

S T U O R R A J E K N A

Viens no lielākajiem ledājiem Zviedrijā, atrodas Lapzemē

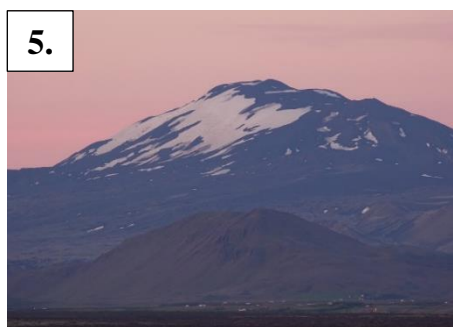
J O S T E D Ā L E S

ledājs – lielākais kontinentālajā Eiropā, aizņem pusi no platības nacionālajā parkā, kas nosaukts tā vārdā.

S V A R T I S E N A

ledāji – otrais un ceturtais lielākais Norvēģijā, starp tiem – Vesterdalen ieleja

H E K L A

Viens no aktīvākajiem vulkāniem Islandē, kopš 13. gs. izvirdumi notikuši vairāk nekā 20 reizes.

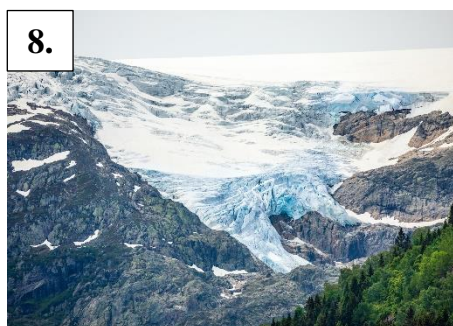
H E L A G S

ledājs – Zviedrijā atrodas vistālāk uz dienvidiem. 2021. g. uz tā tika novietots audums, lai pasargātu ledāju no izkušanas

A S K J A

Vulkāniskais krāteris, vide, ko "Apollo" misijas astronauti 60. gados izmantoja, lai pielāgotos Mēness apstākļiem

F O L G E F O N N A S

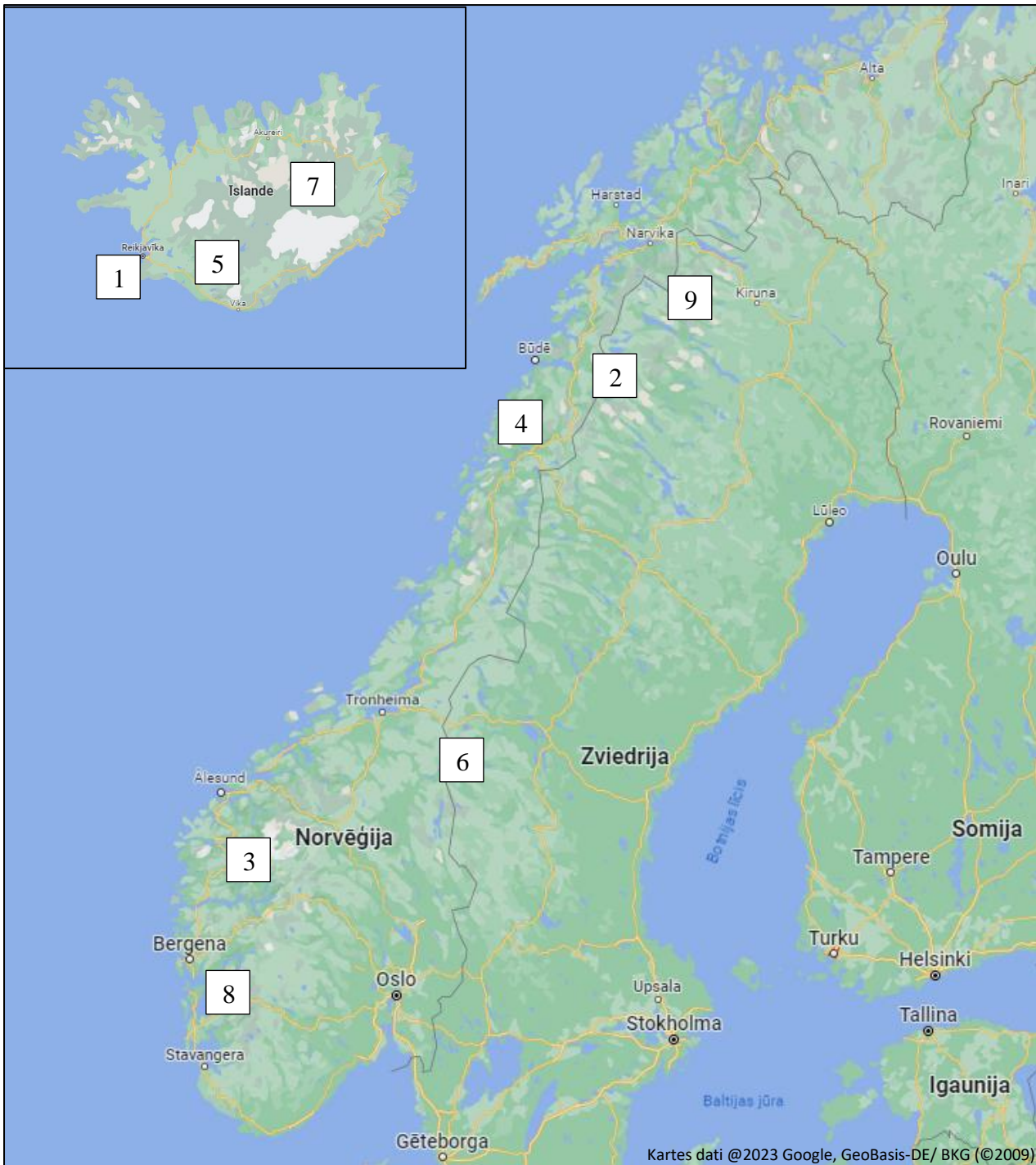
ledāji – trīs ledāju (*Nordfonna, Midtfonna, Sørfonna*) grupējums

K E B N E K A J S E

Zviedrijā augstākā virsotne, uz kuras atrodas kūstošs ledājs.

Pasaulē, tostarp Skandināvijā, novērojams, ka ledāji kļūst melni, jo tos noklāj melnu daļiņu slānis. Nosauc 3 šo melno daļiņu avotus. Kā šis melnais slānis ietekmē ledāju ilgtermiņā? (5 p.)

Tumšo daļiņu slānis veidojas no ugunsgrēku un vulkānisko izvirdumu pelniem, automobiļu un rūpniecības radītā piesārņojuma.

Tas ilgtermiņā veicina ledāju izkušānu, jo tumšais krāsojums vairāk "pievelk" jeb absorbē saules gaismu un siltumu.

HORIZONTĀLI:

1. Eiropas ziemeļu un kalnu apvidos plaši izplatīta augu suga. Gada augs Latvijā 2022. gadā.
2. Latvijā ziemojoša un caurceļojoša ziemeļu putnu suga. Sauc arī par kadiķu irbīti.
4. Augu suga, kas aug kalnos, to izmanto ārstniecībā (skatīt attēlā).
5. Norvēģijas nacionālais putns.
10. Grauzējs, endēma suga Norvēģijā.
11. Ziemeļu un kalnu apvidu suga, kā dzimtas simbols attēlots zviedru zinātnieka Kārļa Linneja portretos, ģerbonī un zīmogā.
12. Vārnu dzimtas putnu suga, sastopama galvenokārt ziemeļos, taču ļoti reti ieceļojusi arī Latvijā (skatīt attēlā).
13. Kalnos izplatīta augu suga, ziediem raksturīgas astoņas vainaglapas, Islandes nacionālais zieds.
16. Aukstūdens lašu dzimtas zivju suga.
17. Čemurziežu dzimtas lakstaugi, Latvijā ļoti bieži sastopami, bet Islandē - invazīvi.

VERTIKĀLI:

1. Vienšūnas organismu valsts, daļa no tiem uzturas un vairojas Islandes karstajos avotos.
3. Vistālāk uz ziemeļiem dzīvojošais pārnadzis, populācijas sastopamas Norvēģijā un Zviedrijā.
6. Putns, viens no Islandes simboliem, latīņu nosaukums nozīmē “mazais ziemeļu mūks”.
7. Liels sermuļu dzimtas plēsējs, kas apdzīvo ziemeļu puslodes mežus (skatīt attēlā).
8. Eiropas ziemeļos un kalnu apvidos sastopama krūmu suga, Latvijā ledus laikmeta relikts.
9. Ziemeļu puslodē sastopama Arktikas stērstu dzimtas suga, ziemo Latvijā.
14. Aukstūdens lašu dzimtas zivju suga. Iekļauta Latvijas Sarkanajā grāmatā.
15. Latvijā sastopama neļķu dzimtas augu ģints. Skandināvijas kalnos izplatītā suga ir ar mazu stublāju, veido sūnām līdzīgus pudurus ar rozā ziediem (skatīt attēlā).

4. Izlasi apgalvojumus. Ar P apzīmē patiesos un ar M – melus. (15 p.)

M	_____ Norvēģijā _____ (Ieraksti valsti!) atrodas ģeoloģiski veidojumi, kas nosaukti troļļa mēles, ~~troļļa auss~~ , troļļa ceļa un troļļa žoga vārdā.
M	Islandes ģērbonī redzami četri īsti un mitoloģiski radījumi, kas ir salas rašanās nostāstu varoņi . (Islandes sargi).
P	Lielākais fjords Norvēģijā atrodas kalnu reģionā, kas nosaukts skandināvu mitoloģijas dievu ienaidnieku - milžu mājvietas vārdā. (<i>Jotunheimen</i>)
M	Seno skandināvu mitoloģijā _____ Igdrasils _____, milzīgs koks, kas savieno dažādu būtņu apdzīvotas pasaules. Tas ir parastais dižskābardis . (parastais osis)
P	Lugas “Pērs Gints” autors _____ Henriks Ibsens _____ iedvesmojies no stāstiem, mītiem, leģendām, kas izplatīti ielejā Norvēģijas dienvidaustrumos. (<i>Gudbrandsdalen</i>)
M	Pirms Ragnarjoka jeb pasaules gala gaidāmas bargas ziemas, un tā laikā jūra izzūs . (sauszeme ieegrims jūrā).
P	Mitoloģijā vienīgais, ar ko varēja nogalināt dievu Baldru, bija augs – āmulis.
P	Zviedru valodā mitoloģiskais tēls “ <i>tomte</i> ” ir _____ rūķis _____ (Kā to sauktu latviski?), par to uzrakstītas divas slavenās bērnu grāmatu autore Astridas Lindgrēnas grāmatas.
P	20. gs. 30. gados Islandē būvniecības darbu laikā elfi traucējuši ceļa izbūvi uz to apdzīvota pakalna. (<i>Álfhóll</i>)
M	Seno skandināvu mitoloģijā Fenrirs, milzīga būtne, kas Ragnaroka laikā izraisīs dieva _____ Odina _____ bojāeju, ir vienīgais Islandē sastopamais sauszemes zīdītājs - vilks. (Vienīgā zīdītāju suga, ko Islandē neieveda cilvēks, ir polārlapsa).

5. Savieno seno skandināvu mitoloģijas dievus ar tiem saistītiem augiem/dzīvniekiem un faktiem, kas tos apraksta. (10 p.)

FREIJA	<i>Malus spp.</i>	Raksturīgas acu zīlītes, kas piemērotas redzēšanai horizontālā panorāmā.
TORS	<i>Polygala vulgaris</i>	Latvijā sastopamas trīs sugas, tās pašas – arī Skandināvijā.
LOKIJS	<i>Corvus corax</i>	Lielākais savvaļas sugas indivīds Latvijā atrodas Skrundas novadā.
ODINS	<i>Capra spp.</i>	Organismi, kam ļoti patīk spēlēties. Novērots, ka tie pat taisa rotaļlietas.
IDUNA	Serpentes	Šī organisma auglis ir veronis.

📌 **PAR ANKETAS KĀRTĪBU UN SALASĀMĪBU – 2 PAPILDUS PUNKTI!**

📌 **ATBILŽU IESŪTĪŠANAS TERMIŅŠ NO 18. OKTOBRA LĪDZ 15. NOVEMBRIM.**

ZIŅAS PAR KOMANDU

Komandas nosaukums:

_____

Skola, klase: _____

Komandas kontaktinformācija:

E-pasts: _____

Telefona numurs: _____

IESNIEDZOT ŠO ANKETU, ESMU IEPAZINĪES AR KONKURSA NOLIKUMU!